

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף בכיר בחינות
מחברת בחינה

לנבחנים ולנבחנות שלום,

נא לקרוא את ההוראות בעמוד זה ולמלא אותן בדיוקנות. אי-מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות ואף להביא לידי פסילת הבחינה. הבחינה נועדה לבדוק הישגים אישיים, ולכן יש לעבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ואין לתת או לקבל חומר בכתב או בעל פה.

אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות – חוץ מ"חומר עזר מותר בשימוש" המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של משרד החינוך. כמו כן **אין להכניס לחדר הבחינה טלפונים או מחשבים ניידים**. שימוש בחומר עזר שאינו מותר יוביל לפסילת הבחינה. כל חומר עזר שאינו מותר בשימוש, יש למסור למשגיח לפני תחילת הבחינה. לאחר סיום כתיבת הבחינה יש למסור את המחברת למשגיח ולעזוב בשקט את חדר הבחינה.

מותאם

יש להקפיד על טוהר הבחינות !

הוראות לבחינה

- יש לוודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים הפרטים האישיים שלך.
- אם לא קיבלת מדבקה, יש למלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקות הנבחן.
- אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקוקו) משום שחלק זה לא ייסרק.
- לטייטה ישמשו אך ורק דפי מחברת הבחינה שיועדו לכך.
- אין לתלוש או להוסיף דפים**. מחברת שתוגש לא שלמה תעורר חשד לאי-קיום טוהר הבחינות.
- אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
- אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, כדי למנוע עיכוב בזיהוי המחברת וברישום הציונים.

ב ה צ ל ח ה !

שאלון 011281 עברית	<table><tr><td>18</td><td>מועד</td><td>21</td></tr><tr><td colspan="3">الموعد</td></tr><tr><td>23</td><td>מס' תעודת זהות</td><td>31</td></tr><tr><td colspan="3">رقم الهوية</td></tr><tr><td>37</td><td>סמל ב"ס</td><td>32</td></tr><tr><td colspan="3">رقم المدرسة</td></tr></table> יש להדביק כאן ↑ מדבקת נבחן (ללא שם) يجب هنا ↑ إلصاق ملصقة ممتحن (بدون اسم)	18	מועד	21	الموعد			23	מס' תעודת זהות	31	رقم الهوية			37	סמל ב"ס	32	رقم المدرسة			מדבקות לנבחן ملصقة ممتحن
18	מועד	21																		
الموعد																				
23	מס' תעודת זהות	31																		
رقم الهوية																				
37	סמל ב"ס	32																		
رقم المدرسة																				

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף
* التعلیمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

יש לסמן במשבצת ☐ אם ניתן שאלון נוסף
يجب الإشارة في المربع ☐ إذا أُعطي نموذج امتحان إضافي

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربويّة

دفتر امتحان

تحية للممتحنين وللممتحنات!

الرجاء قراءة التعليمات في هذه الصفحة والعمل وفقاً لها بدقة. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء الامتحان. أعدّ الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك يجب العمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير ويُمنع إعطاء أو أخذ موادّ مكتوبة أو شفهيّة.

لا يُسمح إدخال موادّ مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم - إلى غرفة الامتحان، باستثناء "موادّ مساعدة يُسمح استعمالها" المفصّلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. كما لا يُسمح إدخال هواتف أو حواسيب محمولة إلى غرفة الامتحان. استعمال موادّ مساعدة غير مسموح بها يؤدي إلى إلغاء الامتحان.

يجب تسليم كلّ مادة مساعدة لا يُسمح استعمالها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد الانتهاء من كتابة الامتحان، يجب تسليم الدفتر للمراقب، ومغادرة غرفة الامتحان بهدوء.

ملاحظة

يجب التقيد بنزاهة الامتحانات !

تعليمات للامتحان

1. يجب التأكّد بأنّ تفاصيلك الشخصية مطبوعة على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها.
2. في حال عدم حصولك على ملصقة، يجب ملء التفاصيل في المكان المعدّ لملصقة الممتحن، بخطّ يد.
3. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخطّطة)، لأنّه لن يتمّ مسح ضوئيّ لهذه المنطقة.
4. للمسوّدة تُستعمل أوراق دفتر الامتحان المعدة لذلك فقط.
5. يُمنع نزع أو إضافة أوراق. الدفتر الذي يُسلم ناقصاً يُثير الشكّ بعدم الالتزام بنزاهة الامتحانات.
6. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر، لأنّ الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.
7. لا يُسمح إضافة أو تغيير أيّة تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الدفتر وفي تسجيل العلامات.

نتمنّى لكم النّجاح!

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשע"ט, 2019
מספר השאלון: 11281
נספח: טקסטים

הוראות לנבחן

/המשך מעבר לדף/

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים (1)-(3) שבנספח המצורף, וענה על כל השאלות 1-4 שלפניך.
הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

1. א. הגדר את המושג "חדשות כזב", על פי טקסטים 1 ו-2. (4 נקודות)

ב. על פי טקסטים 1 ו-3, האם השימוש של מנהיגים בימינו במושג "חדשות כזב" תואם את השימוש המקובל במושג זה? נמק את קביעתך. (4 נקודות)

2. בטקסט 1 בשורות 28-29 ובטקסט 2 בשורות 17-19 מובאות דוגמאות המבססות טענה משותפת. נסח את הטענה. (3 נקודות)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

3. עיין בתרשים שלפניך.

מעובד על פי תרשים בדף "פייק ניוז" בוויקיפדיה. תרגום: אביתר, ג', על פי מידע מאתר IFLA.

א. אחת מן ההמלצות שבתרשים היא **"בדוק את ההטיות שלך ואת דעותיך הקדומות"**.

המלצה זו שונה משאר ההמלצות בתרשים. הסבר במה שונה ההמלצה הזאת משאר ההמלצות בתרשים, והעתק **מטקסט 3** משפט שיכול לשמש נימוק להמלצה זו. (5 נקודות)

ב. אחת מן המטרות של תוכנית הלימודים בעברית (לשון, הבנה והבעה) היא "פיתוח חשיבה ביקורתית בעקבות קריאת טקסטים".

(עברית – תוכנית הלימודים לבית הספר העל-יסודי, ירושלים תשס"ג, 2003, עמ' 14)

גם מטקסטים 1 ו-2 וגם מן התרשים אפשר ללמוד על החשיבות של פיתוח חשיבה ביקורתית. האם שיעורי העברית (לשון, הבנה והבעה) שלמדת במהלך שנותיך בבית הספר סייעו לך בפיתוח חשיבה ביקורתית? נמק את תשובתך או הדגם את דבריך. (6 נקודות)

בשבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תיערך פעילות שתוקדש לנושא "חדשות כזב". לקראת הפעילות כתוב סקירה בנושא זה. בסקירה תאר את תופעת חדשות הכזב, הצג את השלכותיה ואת דרכי ההתמודדות עימה.

הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסקירה ובסופה (ביבליוגרפיה). כתוב בהיקף של כ־150-250 מילים. השתמש בעמוד זה לכתובת טיוטה, ואת הסקירה כתוב בעמודים 7-8.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עמוד 8

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: שם המספר – חובה (10 נקודות)

ענה על שאלה 5.

5. בקטעים שלפניך **הקף** את הצורה הנכונה של כל שם מספר מבין שתי האפשרויות.

- מאה ארבעים **ותשע** / **תשעה** ארגונים "לבדיקת עובדות" פועלים כיום ביותר מחמישים מדינות בעולם. ארגונים אלה מנתחים, מאמתים ומפריכים עובדות שונות. מספר הארגונים האלה כיום גדול פי **שלושה** / **שלוש** ממספרם בתקופה שלפני **חמש** / **חמישה** שנים.
- **באחת עשרה** / **אחד עשר** מדינות בעולם יש יותר **משת** / **שני** מוסדות "לבדיקת עובדות". יש הסבורים כי מוסדות כאלה הם הפתרון לבעיית חדשות הכזב.
- בעשרים **ואחת** / **אחד** בינואר בשנת אלפיים ו**שבע עשרה** / **שבעה עשר**, יום לאחר השבעתו של דונלד טראמפ לנשיא הארבעים ו**חמש** / **חמישה** של ארצות הברית, תקף טראמפ את התקשורת והאשים אותה בפרסום חדשות כזב. לטענתו, התקשורת לא פרסמה את התמונה האמיתית מטקס ההשבעה.
- בטקסט מספר **שניים** / **שתיים** הכותבת מציגה את **ארבע** / **ארבעת** השיטות העיקריות לזיהוי חדשות כזב.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: פרק ב – תחביר או פרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. לפניך קטע, ובו שלושה משפטים.

- (1) באוגוסט 1835 פורסמה בעיתון ניו יורקי סדרה של מאמרים "מדעיים" המתארים לכאורה גילויים חדשים על החיים בירח: עטלפים דמויי אדם, שטח מאבני בזלת ועצי ירח.
- (2) ה"חדשות" מן הירח הוצגו באופן שנועד לשוות להן מידה של אמת. (3) המאמרים נלקחו כביכול מכתב עת מדעי, והובאו בהם נתונים כמותיים רבים.

א. מהו הסוג התחבירי המשותף למשפטים (1) ו-(2)? הקף את התשובה הנכונה.

פשוט, מורכב, איחוי (מחובר)

מהו הסוג התחבירי של משפט (3)? הקף את התשובה הנכונה.

פשוט, מורכב, איחוי (מחובר)

ב. בקטע יש תמורה. העתק אותה.

מהי חשיבותה של תמורה זאת לקטע?

סמן קו מתחת למילה (או לצירוף) בקטע, שהתמורה ממירה.

מהו התפקיד התחבירי של המילה (או הצירוף) שסימנת בקו?

הקף את התשובה הנכונה.

נשוא, מושא, תיאור, לוואי

ג. העתק מן הקטע את שתי המילים שהתפקיד התחבירי שלהן הוא הסגר.

ציין מהי מטרת השימוש של הכותב בהסגרים האלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

7. א. לפניך קטע, ובו מסומנות בקו שלוש מילים. ציין מעל כל מילה המסומנת בקו את התפקיד התחבירי שלה. בחר מן הרשימה: נושא, נושא, מושא, מושא, תיאור, לוואי

בימינו ידיעות ברשתות החברתיות מתגלגלות במהירות, וכל שמועה היא ידיעה

בלעדית. בעידן כזה שאלות בנוגע לאמינות הידיעות נשכחות כמעט לחלוטין.

- ב. לפניך קטע.

"מדובר בבעיה גדולה, בעיקר מפני שהרשתות החברתיות מקילות את הפצתן של ידיעות פיקטיביות", אומר סונדר. "יש סכנה אמיתית שהמגמה הנוכחית של פרסום חדשות כזב תגרום לאנשים להיות ספקנים בנוגע לכל מה שהם קוראים. האמינות של הסיפורים העיתונאיים תהיה בסכנה. לכן חשוב לנו מאוד להציע פתרון שימנע הפצה של חדשות מזויפות באינטרנט, כי בסופו של דבר חדשות אלה פוגעות במעמד העיתונות ובתקשורת כולה".

- מהו הקשר הלוגי הרווח בקטע? **הקף** את התשובה הנכונה.

זמן, סיבה, תכלית, ניגוד

- **הקף** בקטע שלוש מילים (או צירופים) המעידות על קשר זה.

- כתוב, על פי הקטע, שלושה משפטים פשוטים שכל אחד מהם יבטא תוצאה של פרסום חדשות כזב.

_____ (1)

_____ (2)

_____ (3)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

8. א. לפניך שני משפטים מורכבים.

(1) אנשים נוטים להאמין לדיווחים המאששים את הדעות שלהם.

(2) אם הדיווח השקרי עולה בקנה אחד עם העמדה של האנשים, יש סיכוי גבוה יותר שהם יאמינו לו.

- בכל משפט תחם את הפסוקית או הפסוקיות, וציין מעל כל פסוקית את התפקיד התחבירי שלה. בחר את התפקיד התחבירי מן הרשימה שלפניך: פסוקית מושא, פסוקית לוואי, פסוקית זמן, פסוקית ויתור, פסוקית תנאי
- במשפטים (1)-(2) נעשה שימוש בנשואים מורחבים. העתק מן המשפטים שני נשואים מורחבים.

ב. לפניך משפט.

לדברי הפרופסור, דרוש פתרון טכנולוגי ולא פתרון אנושי לבעיית חדשות הכוזב המופצות באינטרנט.

- העתק מן המשפט חלק כולל: _____
- מהו התפקיד התחבירי של החלק הכולל במשפט? _____
- מהו הקשר הלוגי שבחלק הכולל? הקף את התשובה הנכונה: ניגוד, ברירה, תנאי, סיבה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

9. א. לפניך חמישה משפטים. חבר מן המשפטים קטע לכיד. השתמש במילות קישור מתאימות, והשמט מילים על פי הצורך.

- בידיעות כזב יש מידע שגוי.
- בידיעות כזב המידע חלקי.
- ידיעות כזב מוצגות כידיעות אמיתיות.
- ידיעות כזב נועדו להטעות את הקורא בכוונה תחילה.
- חשוב מאוד לבדוק מי עומד מאחורי פרסום הידיעה.

ב. (1) לפניך כותרת של ידיעה.

המלחמה בפייק ניוז: פייסבוק תפיק מהדורות חדשות משלה
המר את שני חלקי הכותרת במשפט אחד שתהיה בו פסוקית תכלית מצומצמת.

(2) לפניך כותרת נוספת.

האיחוד האירופי: הצעה למאבק בחדשות הכזב לקראת הבחירות
המר את שני חלקי הכותרת במשפט אחד.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

10. א. לפניך קטע, ובו שלושה משפטים.

(1) בעקבות הביקורת הנוקבת שספגה "פייסבוק" בנוגע למתן במה חופשית לחדשות כזב אמר מארק צוקרברג, מייסד הרשת החברתית: "יש לנו אחריות גדולה יותר מאשר רק לבנות טכנולוגיה שדרכה זורם מידע". (2) לדבריו, יינקטו צעדי ייעול כדי להגביל פרסום חדשות כוזבות בפייסבוק. (3) הוא ציין כי חברת פייסבוק החלה לשתף פעולה עם סוכנות ידיעות המתמחה באיתור ידיעות מזויפות כדי לצמצם עד כמה שאפשר את תפוצתן ברשת.

- בכל אחד מן המשפטים (1)-(3) נעשה שימוש במבנה תחבירי שונה למסירת דברים בשם אומרם.

ציין את המבנה התחבירי המשמש למסירת הדברים בכל אחד מן המשפטים.

בחר מבין המבנים התחביריים שלפניך:

משפט מורכב בעל פסוקית בדיבור עקיף; משפט מורכב בעל פסוקית בדיבור ישיר; שימוש בהסגר

- משפט (1) _____
- משפט (2) _____
- משפט (3) _____

- נסח את הדברים המובאים במשפט (1) על פי המבנה למסירת הדברים שבמשפט (3).

ב. לפניך שני משפטים.

(1) ראש השב"כ התריע שמדינה זרה ניסתה להשפיע על תוצאות הבחירות.

(2) קנצלרית גרמניה אנגלה מרקל הזהירה כי תופעת חדשות הכזב מזיקה לדמוקרטיה.

- הקף את שני פועלי האמירה במשפטים (1)-(2).
- במה שונים פועלי האמירה במשפטים (1)-(2) בסעיף זה מפועלי האמירה במשפטים שבסעיף א?

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

ג. לפניך שני משפטים המנוסחים בתבנית אין... אלא...

(1) אין תפקידה של חברת פייסבוק רק לבנות טכנולוגיה להעברת מידע, אלא גם

לנקוט צעדים להגבלת מידע כוזב.

(2) אין תפקידה של חברת פייסבוק לאסור על משתמשיה להפיץ מידע, אלא להסיר

מידע פוגע ושקרי.

על פי שני המשפטים, הקף את כל התפקידים של חברת פייסבוק מבין האפשרויות שלפניך.

— בניית טכנולוגיה להעברת מידע

— נקיטת צעדים להגבלת מידע כוזב

— איסור על המשתמשים להפיץ מידע

— הסרת מידע פוגע ושקרי

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).

ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	הדרך שבה אנו צורכים מידע השתנתה (הִשְׁתַּנְתָּה) לחלוטין מאז כניסתו של האינטרנט לחיינו.		
(2)	אופן הצגת החדשות מהירח נועד (נוֹעַד) ליצור אמינות.		
(3)	בעיתון לא פורסמה (פֻּרְסְמָה) כל התנצלות.		
(4)	לעיתים הקוראים אינם חשים (חָשִׁים) בסאתירה.		
(5)	מנהיגים מערערים (מְעַרְעְרִים) את הלגיטימיות של גופי תקשורת.		
(6)	בהודו הובילו (הוֹבִילוּ) ידיעות כזב לידי מקרי אלימות מזעזעים בקרב אזרחים.		
(7)	כבר בימי מלחמת העולם השנייה פורסם מידע מוטעה כדי להרים (לְהָרִים) את מורל החיילים.		

פ-ו-ץ	פ-צ-י/ה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

13. א. (1) לפניך שתי קבוצות של שמות פעולה. בכל קבוצה יש שם פעולה

יוצא דופן מבחינת הבניין.

בכל אחת מן הקבוצות, הקף את שם הפעולה היוצא דופן מבחינת הבניין, וציין את הבניין המשותף לשמות הפעולה האחרים.

I. הוֹרְדָה, הִטְעָיָה, הִתְאַם, הִבְנָה, הִלִיכָה

הבניין המשותף: _____

II. תִּרְגָּוִים, פִּרְנָסָה, בִּיעָרָה, תִּאֹוֶר, בִּקְשָה

הבניין המשותף: _____

(2) ציין את השורש של כל אחד משמות הפעולה שלפניך.

הִטְעָיָה _____ הִבְנָה _____

ב. לפניך הנחיה לזיהוי ידיעת כזב, ובה מילים מודגשות.

שִׁימוּ לב לכותרת. בִּדְקוּ אם היא קשורה לתוכן או אם היא מְגֻזָּמֶת, דִּרְמָטִית, מְעַצְבֶּנֶת במיוחד או לא רְאָלִית.

(1) מבין המילים המודגשות בהנחיה העתק את שני שמות התואר שהם

צורות בינוני, וציין את הבניין של כל אחד מהם.

צורת בינוני: _____ הבניין: _____

צורת בינוני: _____ הבניין: _____

(2) ציין שתי נקודות דמיון בתצורתם של שמות התואר האחרים (שאינם צורות בינוני)

שבהנחיה.

(3) ציין את השורש ואת הבניין של הפועל שִׁימוּ שבהנחיה.

השורש: _____ הבניין: _____

(4) באיזה זמן (דרך) נוטים הפעלים שִׁימוּ, בִּדְקוּ שבהנחיה? _____

(5) בעברית יש דרכים נוספות לניסוח הנחיות.

כתוב בדרך אחרת את ההנחיה: " בִּדְקוּ אם היא קשורה לתוכן".

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

14. א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
דוגמה: המורה התחשק (ח-ש-ב) בתלמיד.
לפני כמה חודשים _____ (י-ד-ע) חברת פייסבוק על השקת פלטפורמה חדשה לפיתוח "בוטים", ובכך הצליחה להביא לקדמת הבמה את תחום הבוטים כולו. מאותו רגע אנו _____ (ע-ו-ד) לחברות נוספות המחליטות לפתח בוטים משלהן. בוט הוא למעשה תוכנת מחשב ה _____ (א-פ-ש-ר) למשתמש לעשות פעולות או משימות באמצעות שיחה עימה בכתב או בקול.
הבוט יכול לעשות עבורנו מגוון רחב של פעולות כמו _____ (ז-מ-ן) בעבורנו טיסה ומלון, _____ (מ-ל-ץ) לנו על סרטים, ואפילו _____ (ב-נ-י/ה) בשבילנו אתר אינטרנט. הסיבה שהבוט זוכה לפריחה היא שמשתמשים רבים מעדיפים _____ (ש-ו-ח) כמה שניות עם בוט ולבקש ממנו את השירות הרצוי, מלהוריד אפליקציה [יישומון] לשימוש חד-פעמי.
- ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
דוגמה: תג'ית (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.
עם _____ (כ-נ-ס) האינטרנט לחיינו חל _____ (ש-נ-י/ה) מהותי במפת התקשורת. בצד כלי התקשורת המסורתיים כמה תשתית טכנולוגית חדישה המאפשרת ל _____ (א-ר-ג-ן) תקשורת חדשים לפעול ללא חוקים וללא כללי _____ (פ-ק-ח). בשנים האחרונות מתלבטים ברחבי העולם כיצד להחיל חוקים על _____ (פ-ע-ל) רבות המתבצעות באינטרנט.
_____ (ל-ב-ט) זו נובעת מהעובדה שהטכנולוגיה החדשה מאפשרת _____ (פ-ר-ס-ם) של מידע בהיקף עצום וב _____ (ע-ל-י/ה) אפסית. אומנם אלה הם _____ (י-ת-ר) חשובים, אולם כאשר כל אדם יכול לבנות אתר משלו ולכתוב ככל העולה על רוחו, נדרשים כללים שיסייעו לציבור להבחין בין מידע אובייקטיבי ובין דעה אישית.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

15. א. לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

"פקודת העיתונות" היא **פקודה** אשר נחקקה בימי **שלטון** המנדט הבריטי בארץ-ישראל, ונועדה לאפשר לשלטונות לפקח ב**יעילות** על העיתונות בארץ. על פי פקודה זו, כדי להוציא לאור עיתון נדרש רישיון מן הממשל ולשלטון יש **זכות** להפסיק את פעולתו של העיתון, אם לדעתו הוא מפרסם ידיעות המהוות סכנה לשלום הציבור. עם הקמת המדינה בשנת 1948 אימצה ממשלת ישראל פקודה זו. במהלך השנים הוטחה ב**יקורת** קשה על קיום הפקודה. המבקרים טענו שהיא גורמת ל**התערבות** יתר של השלטון בחופש הפעולה של אמצעי התקשורת, שהיא משפיעה על **זהות** העיתונים, וכן שהיא מנוגדת לערך העיתונות ה**חופשית**. בסופו של דבר, בוטלה הפקודה בשנת 2017.

מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

ב. (1) לפניך רשימת צירופים ובכל צירוף מילה מודגשת.

מבין המילים המודגשות **הקף** את שלוש המילים שהצורן הסופי בהן הוא צורן נטייה.

גרונ יבש מידע **שקרי** **סוכנות** ידיעות

רשתות חברתיות תפוצה **רחבה** של מידע **מדען** חלל

(2) לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

אדם זה פיקח, רהוט בדיבורו, ו**דעתן**.

• מהו סוג הצורן הסופי במילה **דעתן** שבמשפט הנתון?

הקף את התשובה הנכונה.

צורן גזירה / צורן נטייה

• כתוב משפט או צירוף, ושכך בו את המילה **דעתן** כך שסוג הצורן הסופי בה

יהיה אחר מזה שהקפת.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

טיוטה

لا تكتب في هذه المنطقة

لا לכתוב באזור זה

טיוטה

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"אתך בכל מקום, גם בבגרות.
בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"
"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.
بالتحاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספח: טקסטים

לשאלון מותאם, עברית: הבנה, הבעה ולשון

11281, קיץ תשע"ט

מותאם

לפניך שלושה טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

"חדשות כזב": קיצור תולדות ה"פייק ניוז"

מאת הגר בוחבוט

האקדמיה ללשון העברית אישרה את החלופה העברית "חדשות כזב" לאחד הביטויים הלועזיים השגורים ביותר בשנים האחרונות — "פייק ניוז". אבל חדשות כזב היו כאן זמן רב לפני הרשתות החברתיות ולפני אתרי האינטרנט המפוברקים. מה השתנה מאז?

ב־25 באוגוסט 1835 פורסם אחד מן "הברוויזים העיתונאיים"¹ הידועים לשמצה עד היום: תחת הכותרת "תגליות אסטרונומיות שגילה לאחרונה סר ג'ון הרשל" פרסם עיתון ניו־יורקי סדרה של מאמרים "מדעיים", המתארים לכאורה גילויים חדשים על החיים בירח: עטלפים דמויי אדם, קרקע עשויה אבני בזלת ועליה פרחים אדומים, עצי ירח ותיאורים מופרכים נוספים.

ה"חדשות" מהירח הוצגו באופן שנועד לְשוות להן מידה של אמת. שמו של האסטרונום המוכר ג'ון הרשל כיכב בכותרת אף על פי שלא היה לו קשר לפרסום, המאמרים הוצגו כאילו נלקחו מכתב עת מדעי, הובאו בהם נתונים כמותיים רבים ובצידם תיאור של הטלסקופ ששימש לגילוי. כל אלה העניקו לקוראים תחושת ודאות באשר לאמינות הפרסום, והחדשות הופצו במהרה — תחילה בארצות הברית, ולאחר מכן גם באירופה. עד לסגירת העיתון בשנות החמישים של המאה ה־20 לא פורסמה בו התנצלות על הפרסום השקרי.

המונח "חדשות כזב" כולל קשת רחבה של הטעיות וּבִדּוּת — כתבות שהן המצאה מוחלטת, שינויים מגמתיים של חלקים מסוימים בכתבה וכתבות שהן סאטירה מוחלטת, אבל כזאת שהקוראים אינם חשים בה אלא רואים בה ידיעה אמיתית. אולם הטכנולוגיה הוסיפה נדבך לחדשות הכזב: היא הפכה אותן לווראליות (נפוצות במהירות).

המגננונים של הרשתות החברתיות תוכננו להפיץ מידע בתפוצה רחבה ככל האפשר. באמצעות שיתוף מהיר, הפצה של קישורים ומעבר מהיר בין פלטפורמות המשתמשים נהנים מזמינות גבוהה של מידע על כל סוגיו. ברשתות החברתיות המשתמשים נחשפים לסיפורים שחבריהם קראו ושיתפו (מכיוון שהאצבע קלה על כפתור השיתוף), וקשה לדעת מה מגיע ממקור חדשות אמין, ומה המצאה מוחלטת. יש המייחסים להפצתן הנרחבת של חדשות כזב באמצעות ענקיות הטכנולוגיה השפעה על אירועים פוליטיים, כגון הבחירות לנשיאות ארצות הברית, משאל העם בנוגע ל"ברקזיט"² בבריטניה או הבחירות לנשיאות צרפת.

* מעובד על פי ה' בוחבוט, "חדשות כזב": קיצור תולדות ה'פייק ניוז", מאתר **ynet**, 8 באוקטובר 2018.

1 ברווז עיתונאי — כינוי לידיעה עיתונאית שאינה מבוססת על עובדות.

2 ברקזיט — פרישת בריטניה מהאיחוד האירופי

30 בזמן האחרון נעשה שימוש מגמתי במושג "חדשות כזב" בכל פעם שמנהיג כלשהו מנסה להדוף ביקורת המופנית כלפיו. מנהיגים מאשימים בעקביות גופי תקשורת ומדיה בהפצת "פייק ניוז" כאשר מתפרסם סיפור חדשותי שאינו תואם את עמדותיהם, ובכך הם מערערים את הלגיטימיות של גופים אלה.

35 חדשות כזב מופצות כמובן גם בטלפונים החכמים. יישומון המסרים הפופולרי "ואטסאפ" נאלץ לשנות את האופן שבו מוצגות הודעות מועברות, לאחר שבהודו הובילו ידיעות כוזבות על חוטפי ילדים למקרי אלימות מזעזעים בקרב אזרחים.

ענקיות הטכנולוגיה נמצאות היום במרכזו של קרב על האמת: הן מואשמות בצנזורה ובהשתקה מצד אחד, ובאוזלת יד מצד אחר. הן מצידן מציגות יוזמות שונות שנועדו לסייע למשתמש להפגין מידה של ספקנות וביקורת על תכנים שמופצים ברשת. אחרי הכול, המפתח להתמודדות עם חדשות הכזב הוא בחינוך לאוריינות דיגיטלית.³

3 אוריינות דיגיטלית — היכולת של האדם להבין את סביבת המחשב והאינטרנט ולהשתמש בה נכון תוך הקפדה על כללי התנהגות; פיתוח כישורי חשיבה ביקורתית ויכולת מציאת מידע, הערכתו והבנתו. האוריינות הדיגיטלית מאפשרת לאדם לנצל ביעילות את יתרונות הטכנולוגיה ולהישמר מסכנות אפשריות.

טקסט 2

4 שיטות בדוקות לזיהוי "פייק ניוז"

מאת אביטל לב

הדרך שבה אנו צורכים מידע השתנתה מרגע כניסתו של האינטרנט לחיינו. המידע, שבעבר היה מגיע אלינו מן העיתון או ממבזקי החדשות ברדיו ובטלוויזיה בשעות קבועות, מגיע היום בזמן אמת ממגוון עצום של מקורות — מאתרי חדשות גדולים ומוסדים, אך גם מבלוגים פרטיים ומאתרים של חברות מסחריות, מפוליטיקאים ומן המדיה החברתית. 5

עם הצריכה האין־סופית של המידע, גם ייצור המידע והפצתו נעשים קלים יותר, במיוחד בזכות המדיה החברתית. אולם ברשתות החברתיות, שלא כמו באתרי החדשות הממוסדים, רמת הפיקוח על איכות התוכן ואמינותו נמוכה מאוד. אמינותם של חלק מהתכנים המופצים כיום ברשת מפוקפקת, וחלקם כוזבים ומטעים. על המצע הזה צמחה התופעה המקוונת הבולטת והמטרידה: חדשות כזב. 10

חדשות כזב הן חדשות מזויפות שמופצות במכוון לשם השגת רווח כלשהו. הרווח יכול להיות כלכלי, פוליטי, חברתי או תדמיתי. השיתוף ברשתות החברתיות מאפשר לידיעות שקריות להתפשט ולהפוך לווראליות בקצב שאי אפשר לרסן אותו. הן זוכות לשיתופים, לצפיות ולאזכורים רבים. היקף הידיעות המזויפות הולך וגדל, והן מחלחלות לכל תחום — פוליטיקה, כלכלה, ספורט, ביטחון ועוד. 15

שנת 2016 הייתה שעתן הגדולה של חדשות הכזב. הן השפיעו על המאורעות הגדולים של השנה, למשל על מערכת הבחירות בארצות הברית ועל הברקזיט בבריטניה: ככל שגבר המתח בין המחנות היריבים, התרבו הידיעות הכוזבות על שני הצדדים.

על אף תפוצתן הנרחבת של חדשות כזב ומראית העין של ידיעה אמיתית, אפשר בהחלט לזהות אותן, או לפחות לחשוך בנכונותן. כדי לעשות זאת מספיקים חשיבה ביקורתית ושיקול דעת. בידיעות כוזבות יהיו בדרך כלל כמה תמרורי אזהרה, שאפשר לסווג אותם לארבע קטגוריות עיקריות: מקור הידיעה, זהות המחבר, כותרת הידיעה ותוכן הידיעה. 20

מקור הידיעה: בדקו אם הידיעה פורסמה באתר חדשות מהימן, ברוו את פרטי האתר, מי מפעיל אותו, מהי מטרתו, מהי היסטוריית הפרסומים שלו. כמו כן כדאי לבדוק אם האתר אינו מנסה להתחזות באמצעות שמו לאתר חדשות, למשל BBG במקום BBC. 25

* מעובד על פי א' לב, "4 שיטות בדוקות לזיהוי 'פייק ניוז'", מאתר **חורים ברשת**, 4 באפריל 2017.

המחבר: בררו באמצעות מנועי החיפוש את זהותו של כותב הידיעה ואת פרסומיו בעבר. 30

הכותרת: בדקו את הקשר של כותרת הידיעה לתוכנה. שימו לב אם הכותרת דרמטית, מפחידה, מעצבנת במיוחד, לא ריאלית או אפוקליפטית. כל אלה הם תמרורי אזהרה שאמורים לעורר בכם ספק.

תוכן הידיעה: בדקו אם התוכן הגיוני ואינו מצחיק מדי או מעניין באופן מחשיד; בדקו אם יש בידיעה קישורים למקורות תומכים מהימנים ואם הידיעה מופיעה באתרים גדולים ומהימנים. כמו כן בדקו את תאריך פרסום הידיעה ואם יש הסתייגויות בנוגע לאחריות לאמיתות הפרטים. 35

צריכת מידע מהרשת נהייתה חלק בלתי נפרד מהחיים שלנו, אך בצד התרומה האדירה של המידע החיוני שאנחנו מפיקים מהאינטרנט, גם החדשות המסולפות הן כיום חלק מן ה"חבילה". אולם החדשות הטובות הן שכל אדם יכול לזהות את הידיעות הכוזבות באמצעות קריאה ביקורתית ותשומת לב לפרטים. נדרשים רק ערנות ותרגול. 40

טקסט 3

שני פרופסורים אמריקאים ינסו לנצח את ה"פייק ניוז"

מאת צח יוקד

בעת האחרונה החליטו בחברת פייסבוק לטפל ברצינות בבעיית חדשות הכזב בעקבות הביקורת הנוקבת שספגה הרשת החברתית בנוגע למתן במה חופשית לכל מיני מפריחי שמועות ומפיצי קונספירציות בבחירות האחרונות לנשיאות ארצות הברית. בין השאר השיקה הרשת החברתית פלטפורמה מיוחדת שמאפשרת לגולשים להתריע בזמן אמת על ידיעות וסיפורים שנראים לא אמינים או בעלי אופי פוגעני. 5

גם בחברת גוגל נקטו לאחרונה שורה של צעדי התייעלות דומים, למשל סימון ידיעות מזויפות והקמת צוות מיוחד לאיתור של תוצאות חיפוש בעייתיות ולהסרתן. כעת מצטרף למאבק גם הממשל האמריקאי, והוא הודיע כי ייתן מענק ראשון מסוגו למי שיפתח מנגנון מיוחד לזיהוי חדשות כזב ולהזהרת הגולשים מפניהן. 10

המענק, בסך 300 אלף דולר, ניתן לשני פרופסורים מאוניברסיטה בפנסילבניה: הפרופסור דונגוון לי והפרופסור ס' שיאם סונדר.

בריאיון למוסף "הארץ", ימים ספורים לאחר ההודעה על קבלת המענק היוקרתית, אמר סונדר: "מדובר בבעיה גדולה, בעיקר מפני שהרשתות החברתיות מקילות את הפצתן של ידיעות פיקטיביות, ואין בהן מערך בקרה כמו למשל בעיתונות המודפסת. 15

יש סכנה אמיתית שהמגמה הנוכחית של פרסום חדשות כזב תגרום לאנשים להיות ספקנים בנוגע לכל מה שהם קוראים, שהאמינות של הסיפורים העיתונאיים תהיה בסכנה. אנשים עלולים לפתח דפוס חשיבה שהכול הוא 'פייק ניוז אחד גדול'. לכן חשוב לנו מאוד להציע פתרון שימנע הפצה של חדשות מזויפות באינטרנט, כי בסופו של דבר חדשות אלה פוגעות במעמד העיתונות ובתקשורת כולה".

סונדר אינו מסתיר את האי-נוחות שהוא חש לנוכח השימוש שעושים מנהיגים במונח "פייק ניוז". "הכוונה שלהם במונח 'פייק ניוז' שונה מן הכוונה שלנו כשאנחנו משתמשים במונח זה. כשמנהיג כלשהו אומר 'פייק ניוז' הוא מתכוון לביקורת, למאמרי דעה שמנוגדים לעמדה שלו, לחדשות שאינן אובייקטיביות לפי הגדרתו. אבל אינך יכול לקרוא לכתבות המנוגדות לעמדות הפוליטיות שלך או מבקרות אותך 'פייק ניוז'. אלו שני דברים שונים לחלוטין. כשאנחנו מדברים על 'פייק ניוז' 25

אנחנו מתכוונים לדיווחים שקריים מבחינת העובדות, לסיפור שקרי, לא לדעות או לעמדות פוליטיות ולא לדרך שבה מתואר פוליטיקאי כזה או אחר".

(שים לב: המשך הטקסט בעמוד הבא.)

באילו מקרים אנשים נוטים להאמין לפייק ניוז?

30 "אנשים נוטים להאמין לדיווחים שמאששים את הדעות המקוריות שלהם, שנותנים תוקף לעמדות שלהם. אם הדיווח השקרי עולה בקנה אחד עם העמדה של אותם אנשים, יש סיכוי גדול שהם יאמינו לו. במקרים שבהם אין לאנשים עמדה ראשונית או דעה בנושא, הם ייטו להאמין לדיווחים לפי מה שאני מכנה 'חוק העדר'. כלומר הם יאמינו לסיפורים שיש להם הרבה תגובות וזכו לשיתופים רבים באינטרנט."

אנחנו יודעים שהחברות פייסבוק וגוגל כבר פועלות לצמצם את היקף תופעת

הפייק ניוז באינטרנט. במה שונה הפתרון שלכם?

35 "המהלכים של פייסבוק וגוגל הם בהחלט התחלה טובה, אך הם אינם מספקים. שתי החברות מסתמכות בעיקר על אנשים — על צוותים שמנסים לאתר חדשות כזב ולהסירן מן האינטרנט. אלא שככל שהמאמץ שלהם לחסום את הפייק ניוז יגבר, כך תתקדם גם הטכנולוגיה של מפיצי הפייק ניוז, לכן דרוש פתרון טכנולוגי ולא פתרון המבוסס על כוח אדם. המטרה שלנו היא לבנות מנגנון שיאפשר לתוכנה לזהות 40 אם מדובר בפייק ניוז. בבניית מנגנון זה אנחנו בוחנים את הקריטריונים האלה: אם יש לידיעה מקור אמין או לא, אם האדם שפרסם את הידיעה פרסם גם כתבות אחרות במקומות אחרים, אם אוצר המילים בידיעה אופייני לחדשות מזויפות, מה הן הפרסומות הנלוות לידיעה, ואם הסיפור פורסם רק ברשתות החברתיות או גם בתקשורת המרכזית". 45

כיצד ייושם הפתרון שלכם? האם ייעלמו לנו אותן חדשות מן המסכים או ייחסם

בפנינו הקישור אליהן?

50 "המטרה שלנו כאמור היא ליצור מערך שלם שיוכל לאתר פייק ניוז ולקבוע בסבירות גבוהה מה הסיכוי שסיפור מסוים הוא מזויף. למשל ייתכן שבצד ידיעה שנקרא ייכתב שקיימת סבירות של 80% שהיא מזויפת. אנחנו מקווים שכשנציע פתרון טכני יעיל ואמין, הרשתות החברתיות שכיום מתבססות על כוח אדם כדי לאתר פייק ניוז, ישתמשו בפלטפורמה שלנו לסינון ראשוני. אפשרות שנייה היא הורדת התוכנה שלנו לטלפון הנייד כמו שמורידים אפליקציה".